

Наталія ПИЛЮК

orcid.org/0000-0002-5500-3044

здобувач кафедри соціальної роботи

та педагогіки вищої школи

Волинського національного

університету імені Лесі Українки

(Луцьк, Україна) piluknata@gmail.com

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

У статті актуалізується проблема формування готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах. Визначено поняття «готовність майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах», яку тлумачимо як інтегральну характеристику особистості, що характеризує його здатність до здійснення діяльності, спрямованої на збереження здоров'я учнів з психофізичними порушеннями в освітньому процесі та формування у них навичок збереження і зміцнення власного здоров'я. Представлені компоненти готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах: мотиваційно-ціннісний (здатність студента мотивувати себе на набуття необхідних професійних знань, умінь і навичок та формування компетентності у питаннях соціальної роботи/педагогіки з реалізації здоров'язберігаючих технологій), когнітивний (система загальнопрофесійних знань щодо сутності, мети, принципів, завдань, методів та технологій соціальної роботи і їх осмислення, присвоєння і застосування в процесі вирішення професійних завдань; інтегровано-предметних знань про специфіку соціальної роботи з дітьми з порушеннями у розвитку та інвалідністю; методичних знань про застосування технологій соціальної роботи з дітьми з порушеннями у розвитку), діяльнісний (уміння та навички реалізації принципів здоров'язбереження у професійній діяльності; планування, організації та реалізації технологій здоров'язбереження з дітьми з інвалідністю та порушеннями психофізичного розвитку, оцінки їх ефективності; створювати і підтримувати позитивний психологічний клімат у дитячому колективі; розвивати комунікативні навички, формувати культуру здоров'язбереження та соціальну культуру учнів; визначати конкретні цілі втручання та реалізувати їх з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та із застосуванням творчого підходу; надавати першу медичну допомогу). Подано змістову характеристику кожного з критеріїв. У статті розглянуто питання оцінювання сформованості готовності до діяльності. Для цього виділено критерії сформованості готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах (мотиваційно-аксіологічний, знанневий, діялісно-практичний), що розписані за відповідними показниками, та три рівні сформованості готовності (продуктивний, достатній, репродуктивний). Для кожного рівня подано змістове наповнення.

Ключові слова: готовність до здоров'язберігаючої діяльності, спеціальні загальноосвітні заклади, компоненти готовності, критерії, показники та рівні сформованості готовності до професійної діяльності.

Natalia PYLIUK

orcid.org/0000-0002-5500-3044

Postgraduate of the department

of social work and pedagogy

of higher school Lesya Ukrainka

Volyn National University

(Lutsk, Ukraine) piluknata@gmail.com

STRUCTURE OF FUTURE SOCIAL TEACHERS PREPAREDNESS FOR HEALTH ACTIVITIES IN SPECIAL GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article highlights the problem of forming the readiness of future social educators for health-preserving activities in special secondary schools. The concept of future social pedagogues readiness for health-preserving activity in special general educational institutions is defined, which is interpreted as an integral characteristic of personality, which characterizes its ability to carry out activities aimed at preserving the health of students with psychophysical disorders in the educational process and maintaining and strengthening one's own health. The components of readiness of future social educators for health-preserving activity in special general educational institutions are presented: motivational-

value (ability of the student to motivate him/herself to acquire the necessary professional knowledge, skills and abilities and the formation of competence in social work / pedagogy for the implementation of health technologies), cognitive (system of general professional knowledge about the essence, purpose, principles, tasks, methods and technologies of social work and their comprehension, assignment and application in the process of solving professional tasks; integrated subject knowledge about the specifics of social work with children with developmental disabilities and methodological knowledge; methodological knowledge on the use of technologies of social work for children with developmental disabilities) and activity (skills and abilities to implement the principles of health preservation in professional activities; planning, organization and implementation of health technologies with children with mental and physical disabilities, evaluation of their effectiveness; create and maintain a positive psychological climate in the children's team; to develop communication skills, to form a culture of health care and social culture of students; identify specific goals of intervention and implement them taking into account the age and individual characteristics of students and using a creative approach; provide first aid). The semantic characteristic of each criteria is given. The article considers the issue of assessing the formation of readiness for activity. To do this, the criteria for the formation of readiness of future social educators for health activities in special educational institutions (motivational-axiological, knowledge, activity-practical), painted according to the relevant indicators, and three levels of readiness (productive, sufficient, reproductive). The content is given for each level.

Key words: readiness for health activities, special secondary schools, components of readiness, criteria, indicators and levels of readiness for professional activity.

Постановка проблеми. Професійне становлення сучасного фахівця є складним процесом, що обумовлено викликами та потребами суспільства. На сьогодні українське суспільство потребує, як стверджує О.Г. Карпенко, висококваліфікованих спеціалістів соціальної роботи. Особливо ринок праці потребує фахівців, які б могли професійно здійснювати роботу з діагностики і прогнозування соціальних процесів, надавати профілактичну, соціально-терапевтичну, психологічну, педагогічну і правову допомогу різним категоріям населення. Це значною мірою пояснюється тим, що професійна підготовка фахівців соціальної роботи розпочалася в нашій країні тільки з середини 90-х років і пов'язана із значними труднощами, які зумовлені насамперед, відсутністю як практичного досвіду роботи в цій галузі, так і вагомим науково-теоретичних розробок з актуальних питань соціальної роботи і підготовки фахівців для соціальної сфери (Карпенко О.Г., 2007: 63). Також слід зазначити, що успішність на ринку праці залежить не тільки від тієї освіти, яку отримали випускники закладів вищої освіти, тобто сукупності знань, умінь і навичок, а й від наявних у них здібностей та здатностей, які забезпечують успішне спілкування з людьми та вплив на них, захист та відстоювання своєї думки, знаходження і генерування нової інформації та ін. Усі ці здатності зумовлені такою характеристикою молодого фахівця, зокрема соціального педагога, як готовність до професійної діяльності.

Підготовка студентів у закладах вищої освіти, особливо майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах реалізується у їх готовності до реалізації здоров'язберігаючих технологій.

Аналіз наявних сучасних досліджень проблеми. Різні аспекти готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності розглядали такі вчені, як Т.А. Голубенко, Н. Горішна, І.А. Зимня, О.Г. Карпенко, А.Й. Капська, А. Мудрик, О.В. Плахотнік, К.В. Рейда, Р.Д. Санжаєва, Н.А. Сейко, Г.І. Слозанська, С.А. Товщик, О.І. Тополь, Т.Ф. Яркіна та інші. Однак у працях цих авторів недостатньо висвітлені питання готовності майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності саме у спеціальних загальноосвітніх закладах. Саме тому важливим є дослідження компонентів готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах.

Метою статті є визначення та обґрунтування структурних компонентів готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах.

Виклад основного матеріалу. Поняття «готовність майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах» ми тлумачимо як інтегральну характеристику особистості, що характеризує його здатність до здійснення діяльності, спрямованої на збереження здоров'я учнів з психофізичними порушеннями в освітньому процесі та формування у них навичок збереження і зміцнення власного здоров'я.

Результати аналізу літератури дозволяють стверджувати, що вчені по-різному визначають і структуру професійної готовності фахівця. Автор А. Книш у структурі особистісної готовності до діяльності виокремлює такі компоненти: операційний (знання, вміння та навички, що є необхідними для забезпечення якісного виконання професійно важливих завдань); особистісний

(особистісні риси та якості, що є необхідними для здійснення професійної діяльності); емоційний (специфіка емоційного ставлення до професії); професійний (глибина розуміння всіх тонкощів обраної професійної діяльності та рівень професійної ідентичності) (Книш, 2014: 85).

Виходячи з цього структуру готовності до соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах розглядають як сукупність мотиваційно-ціннісного, когнітивного та діяльнісного компонентів, які взаємообумовлені та пов'язані між собою (рис. 1).

Рис. 1. Структурні компоненти готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах

Беручи за основу особливості компетентнісного підходу, аналіз основних категорій дослідження (здоров'я, здоров'язберігаючі технології, діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з особливими освітніми потребами, спеціальні загальноосвітні заклади), урахування вимог, що висуваються до фахівця із соціально-педагогічної діяльності, дозволив нам виділити наступні змістові характеристики кожного з цих компонентів.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності соціального педагога до здоров'язберігаючої діяльності характеризує здатність студента мотивувати себе на набуття необхідних професійних знань, умінь і навичок та формування компетентності у питаннях соціальної роботи/педагогіки з реалізації здоров'язберігаючих технологій. Даний компонент ми розглядаємо як основний (базовий) для формування інших, зважаючи на те, що цінності визначають спрямованість та регулюють діяльність фахівця, надають їх морально-етичного наповнення, а мотиви стимулюють та мобілізують її до прояву активності у сфері збереження фізичного, психічного, соціального

здоров'я як однієї з ключових цінностей. включає в себе систему цінностей, ідеалів, що мотивують його до здійснення здоров'язберігаючої діяльності та формують позитивне ставлення до неї. Цінності та мотиви також розглядають як ресурс, який сприяє або перешкоджає розвитку, у тому числі й професійному, в обраній сфері чи напрямі (Панькова та ін., 2016: 67).

На думку Т.А. Голубенко, цілеспрямована робота з формування мотиваційно-ціннісного має бути основною складовою процесу навчання, оскільки вона забезпечує усвідомлений характер постановки особистих цілей, та регулювання студентами власної навчально-пізнавальної діяльності (Голубенко, 2013: 78).

В свою чергу мотиваційну складову як необхідний елемент успішної професіоналізації фахівця з соціальної роботи виділяє О.І. Тополь, зазначаючи, що вона зумовлює професійну придатність до практичної роботи (Тополь, 2011: 69).

Сутнісними характеристиками мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігаючої діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах ми виділяємо: пріоритет здоров'я як особистісної, професійної та загальнолюдської цінності; спрямування на здоровий спосіб життя; сформованість позитивного ставлення до здоров'язберігаючої діяльності; прагнення до збагачення власних знань про здоров'я та здоров'язберігаючі технології; наявність позитивної мотивації до навчання дітей з порушеннями у розвитку та інвалідністю; здатність до самостійного опанування знаннями у сфері здоров'язбереження у професійній діяльності; наявність активної позиції щодо організації класних, позакласних та позашкільних заходів щодо популяризації та навчання навичкам здорового способу життя; сформованість особистісних якостей, необхідних для здійснення здоров'язберігаючої діяльності з даною категорією дітей, таких як емпатійність, здатність до творчості, щирість, гнучкість, любов до дітей, толерантність, відповідальність тощо.

Когнітивний компонент готовності соціального педагога до здоров'язберігаючої діяльності включає у себе систему загальнопрофесійних знань щодо сутності, мети, принципів, завдань, методів та технологій соціальної роботи і їх осмислення, присвоєння і застосування в процесі вирішення професійних завдань; інтегровано-предметних знань про специфіку соціальної роботи з дітьми з порушеннями у розвитку та інвалідністю; методичних знань про застосування технологій соціальної роботи з дітей з порушеннями

у розвитку. Ці знання в контексті компетентнісного підходу визначаються не лише як інформація, але і як уявлення людини про світ, здобуте власним досвідом та представлене його розумінням. Даний компонент є основою для подальшої практичної діяльності фахівця, забезпечує можливість усвідомленого визначення цілей професійної діяльності та їх досягнення.

На думку А. Кадушкіна соціальний педагог у своїй практичній діяльності повинен використовувати п'ять рівнів знань: 1. Загальні знання у сфері соціальної роботи: політика у сфері соціальної допомоги, соціальні служби, соціальні проблеми та інститути; людська поведінка та соціальне оточення: розвиток особистості, соціокультурні норми і цінності, процеси життєдіяльності у суспільстві; методи практичної діяльності у сфері соціальної роботи: індивідуальна, групова соціальна робота, організація громади. 2. Знання із окремих галузей соціальної роботи (наприклад, соціальна робота в закладах освіти або медична соціальна робота): мета, функції, методи професійної діяльності. 3. Знання про конкретне агентство: його функції, структуру, нормативно правову регуляцію. 4. Знання про типи клієнтів, з якими працює агентство. 5. Знання про типові особливості встановлення контакту (Kadushin, 1959: 39).

Сутнісними характеристиками когнітивного компоненту є: розуміння місця і значення здоров'язберігаючих технологій у професійній діяльності, їх основні характеристики та особливості застосування; функцій та механізмів взаємодії учасників освітнього процесу щодо реалізації здоров'язберігаючої діяльності в умовах спеціального закладу освіти; знання чинників, які впливають на здоров'я та здоровий спосіб життя, способи підтримки здоров'я, взаємозв'язок фізичного, психічного та соціального здоров'я, особливості фізичного і психічного розвитку дітей з порушеннями у розвитку, організації освітнього процесу з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог та вимог безпеки для життєдіяльності учнів (облаштування навчальних приміщень, нормативне навантаження учнів, гігієну навчальної та ігрової діяльності, організацію режиму праці та відпочинку тощо), основних підходів, методів і прийомів профілактики шкідливої і/або ризикової поведінки дітей, особливостей їх реалізації в умовах спеціальних загальноосвітніх закладів.

Діяльнісний компонент готовності соціального педагога до здоров'язберігаючої діяльності визначає здатність застосовувати набуті знання і вміння на практиці. Його основу складають: уміння та навички реалізації принципів

здоров'язбереження у професійній діяльності; планування, організації та реалізації технологій здоров'язбереження з дітьми з інвалідністю та порушеннями психофізичного розвитку, оцінки їх ефективності; створювати і підтримувати позитивний психологічний клімат у дитячому колективі; розвивати комунікативні навички, формувати культуру здоров'язбереження та соціальну культуру учнів; визначати конкретні цілі втручання та реалізувати їх з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів та із застосуванням творчого підходу; надавати першу медичну допомогу; проводити дослідження, що стосуються різних аспектів здоров'язбереження учнів з порушеннями психофізичного розвитку; активна участь фахівця у діяльності, спрямованій на збереження та зміцнення як власного здоров'я, так і усіх учасників освітнього процесу.

Готовність майбутніх соціальних педагогів до реалізації здоров'язберігаючих технологій у роботі з учнями початкових класів спеціальних загальноосвітніх закладів значною мірою залежить від визначення їх рівневої характеристики. Рівень готовності встановлюють (згідно з визначеними критеріями) як умовну міру, що дає змогу збагнути явище і на цій підставі дати йому оцінку. Також критерій розглядають як ознаку, за якою класифікуються, контролюються (та одержують оцінки) явища, дії або діяльність, зокрема при їх формалізації (Діденко, 2007: 219). Під терміном «критерій» (гр. *kriterion* – ознака для думки) в новому тлумачному словнику української мови розуміється ознака, за якою відбувається оцінка, визначення чи класифікація чого-небудь; узагальнений набір кількісних і якісних характеристик, які використовують для винесення судження щодо якості виконання завдання (Новий тлумачний словник, 2001: 276). Критерій – це мірило, на основі якого здійснюється оцінка (Перкатиї, 2016: 4).

Критерії включають у себе сукупність показників. Так, дослідники Л. Бедна, Л. Кизименко під показниками розуміють якісні та кількісні характеристики властивостей і станів соціальних об'єктів і процесів. Показники, в свою чергу, розглядаємо як засоби якісної та кількісної оцінки критеріїв (Батаршев, 2007: 86).

Критерії готовності майбутніх соціальних педагогів до реалізації здоров'язберігаючих технологій у роботі з учнями початкових класів спеціальних загальноосвітніх закладів характеризуються такими показниками:

– критерієм сформованості мотиваційно-ціннісного компонента – мотиваційно-аксіологічний,

показниками якого визначено: сформованість інтересу до майбутньої професійної діяльності; прояв зацікавленості до обраної професії; позитивне ставлення до навчальної та майбутньої професійної діяльності; розвиненість потреби у самовдосконаленні, позитивну мотивацію до опанування знаннями, вміннями та досвідом застосування здоров'язберезувальних технологій у роботі з дітьми порушеннями психофізичного розвитку; визнання цінності здоров'я як пріоритетної.

– критерієм сформованості когнітивного компоненту – знанневий, показником якого є: наявність у здобувача системи професійно-орієнтованих знань, знань форм та методів соціально-педагогічної діяльності, необхідних для застосування здоров'язберезувальних технологій у роботі з учнями початкової школи з порушеннями психофізичного розвитку; оволодіння системою професійних та функціональних знань; здатність до навчання; дослідницькі вміння, базові загальні та ґрунтовні базові професійні знання, здатність породжувати нові ідеї;

– критерієм сформованості діяльнісного компоненту – діялісно-практичний, показниками якого визначено: здатність до застосування знань на практиці, здатність до організації, планування та розв'язання економічних проблем, прийняття рішень, володіння комунікативними й організаторськими вміннями; здатність застосовувати творчий підхід. Зазначимо, що вибір саме таких показників для діагностики сформованості діялісного компоненту був обумовлений неможливістю організації дослідження в умовах практичної діяльності його учасників – студентів ЗВО і тим, що саме комунікативні, організаторські творчі вміння є найважливішими предикторами успішної професійної діяльності соціального педагога (Пожидаєва, 2016: 67).

Виокремлення показників та критеріїв готовності майбутніх соціальних педагогів до реалізації технологій здоров'язбереження у спеціальних освітніх закладах дозволило нам здійснити змістове наповнення трьох рівнів сформованості: продуктивний, достатній та репродуктивний.

Продуктивний рівень. Майбутні соціальні педагоги, яким притаманний продуктивний рівень готовності володіють всіма необхідними знаннями і вміннями, високим ступенем усвідомлення важливості та потреб майбутньої соціально-педагогічної діяльності. Ці знання, вміння та навички характеризується орієнтацією на цінність здоров'я, наявністю стійкої мотивації до збереження та зміцнення власного здоров'я

та здоров'я інших, опанування професійно-орієнтованими знаннями і вміннями з цієї теми. Продуктивний рівень передбачає таку систему знань з реалізації технологій здоров'язбереження, яка є достатньо повною, а навчальна діяльність має пізнавально-пошуковий і творчий характер. При здійсненні комунікації враховують контекст взаємодії, вміють визначати ціль втручання, добирати оптимальний зміст, форми і методи діяльності, оцінювати їх результати та застосовувати інноваційні підходи.

Достатній рівень. Майбутні соціальні педагоги з достатнім рівнем готовності до реалізації технологій здоров'язбереження володіють більшістю знань і умінь, необхідних для здійснення професійної діяльності та включають цінності здоров'я до власної системи цінностей, проте не на пріоритетних позиціях, не чітко виражену мотиваційно-ціннісну орієнтацію на збереження і зміцнення здоров'я, нестійкий інтерес до здобуття професійно-орієнтованих знань. Так, Достатній рівень готовності включає знання, необхідні для реалізації здоров'язберезувальних технологій не достатньо глибокі і не мають системного характеру, не відображають повною мірою розуміння особливостей роботи з дітьми з порушеннями у розвитку, навчальна діяльність має репродуктивний характер. Вміння налагоджувати комунікативну взаємодію сформоване, проте не у всіх ситуаціях професійного спілкування здійснюється диференційований підхід. При плануванні та прийнятті рішень щодо визначення мети, завдань та змісту здоров'язберігаючих технологій, оцінки їх ефективності виникає потреба у сторонній допомозі. Присутній творчий підхід до виконання діяльності, проте домінуючим є традиційний.

Репродуктивний рівень. Майбутні соціальні педагоги з репродуктивним рівнем готовності до реалізації технологій здоров'язбереження володіють мізерними знаннями і вміннями, необхідними для здійснення професійної діяльності; характеризуються невизнанням цінності здоров'я як значимої, у них відсутня мотивація до здоров'язберігаючої діяльності та підвищення професійної компетентності у цій сфері. Їхні знання змісту, форм і методів організації діяльності з реалізації технологій здоров'язбереження та специфіки їх застосування з дітьми з порушеннями у розвитку є поверхневими та фрагментарними, а навчальна діяльність не є продуктивною. Комунікативні та організаційні вміння у таких студентів не розвинуті, планування, реалізація от оцінка результатів діяльності можливі лише під безпосереднім

стороннім контролем, творчий потенціал у них відсутній.

Основою для ефективної здоров'язберігальної діяльності соціальних педагогів у роботі з учнями з порушеннями психофізичного розвитку в умовах спеціальних закладів освіти має бути цілісне формування готовності у майбутніх фахівців соціально-педагогічної діяльності.

Висновок. Формування готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігальної

діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах є актуальною проблемою сучасної теорії і практики. Структурні компоненти готовності майбутніх соціальних педагогів до здоров'язберігальної діяльності в спеціальних загальноосвітніх закладах включають в себе мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісний компоненти, які відображають мотиви, загально-професійні знання та уміння, а також особистісні якості майбутнього соціального педагога.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Kadushin A. The knowledge base of social work. Kahn A. *Issues in American Social Work*. N.Y.: Columbia University Press, 1959. Str. 39-79
2. Батаршев А. В., Алексеева И. Ю., Майорова Е. В. Диагностика профессионально важных качеств. СПб.: Питер, 2007. 192 с.
3. Голубенко Т.О. Особливості процесу формування готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку. URL : <http://oaji.net/articles/365-1393341244.pdf>
4. Діденко О. В. Критерії, показники та рівні сформованості творчості як професійної якості у майбутніх офіцерів прикордонників. *Вища освіта України*. 2007. С. 218-223.
5. Карпенко О.Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспект: Монографія. URL: <http://ww.dissert.com.ua/content/349640.html>
6. Книш А. Є. Структура особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів-тренерів. Теорія і практика управління соціальними системами. 2014. № 1. С. 84-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2014_1_10
7. Новий тлумачний словник української мови. / укладачі В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. Київ: Аконті, 2001. Т. 1: А-К. 928 с.
8. Панькова, О. В., Панькова, О. В., Касперович, О. Ю., Касперович, А. Ю., Іщенко, О. В., & Іщенко, А. В. Ресурсний потенціал волонтерського руху українського суспільства: дослідницька розвідка. *Український соціум*. 2016. № 1(56). С. 65-74.
9. Перкагий Р. Обґрунтування критеріїв, показників та рівнів сформованості самоосвітньої компетентності майбутніх офіцерів національної поліції. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2016. Вип. 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_6_10 (Педагогіка).
10. Пожидаєва О.В. Складові професійної характеристики соціального педагога. *Соціальна робота в Україні: теорія і практика*. 2016. 1 (2). С. 66 - 72.
11. Тополь О.І. Здоров'язберігальна компетентність як складова професіоналізму соціального працівника. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1/Topol.pdf>

REFERENCES

1. Kadushin A. (1959). The knowledge base of social work. Kahn A. *Issues in American Social Work*. N.Y.: Columbia University Press., 39-79 [in English]
2. Batarshv A. V., Alekseeva Y. Yu., Maiorova E. V. (2007). *Dyahnostyka professyonalno vazhnykh kachestv* [Diagnosis of professionally important qualities]. SPb.: Pyter. [in Russian]
3. Holubenko T.O. Osoblyvosti protsesu formuvannia hotovnosti maibutnykh sotsialnykh pratsivnykiv do patronazhnoi roboty z liudmy pokhyloho viku [Features of the process of forming the readiness of future social workers for patronage work with the elderly]. URL : <http://oaji.net/articles/365-1393341244.pdf> [in Ukrainian]
4. Didenko O. V. (2007). Kryterii, pokaznyky ta rivni sformovanosti tvorchosti yak profesiinoi yakosti u maibutnykh ofitseriv prykordonnnykiv [Criteria, indicators and levels of creativity as a professional quality for future border guards]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. 218-223. [in Ukrainian]
5. Karpenko O.H. Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh universytetskoï osvity: naukovometodychnyi ta orhanizatsiino-tekhnologichnyi aspekt: Monohrafiia. [Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh universytetskoï osvity: naukovometodychnyi ta orhanizatsiino-tekhnologichnyi aspekt: Monohrafiia]. URL: <http://ww.dissert.com.ua/content/349640.html>. [in Ukrainian]
6. Knysh A. Ye. (2014). Struktura osobystisnoi hotovnosti do profesiinoi diialnosti maibutnykh psykholohiv-treneriv. [The structure of personal readiness for professional activity of future psychologists-coaches]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy*. № 1. 84-91. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2014_1_10 [in Ukrainian]
7. Novyi tлумachnyi slovnyk ukrainskoi movy. [New explanatory dictionary of the Ukrainian language] / ukladachi V.V. Yaremenko, O.M. Slipushko. Kyiv: Akonit, 2001. T.1: A-K. [in Ukrainian]
8. Pankova, O. V., Pankova, O. V., Kasperovych, O. Yu., Kasperovych, A. Yu., Ishchenko, O. V., & Yshchenko, A. V. (2016). Resursnyi potentsial volonterskoho rukhu ukrainskoho suspilstva: doslidnytska rozvidka. [Resource potential of the volunteer movement of Ukrainian society: research intelligence]. *Ukrainskyi sotsium*. № 1(56). 65-74. [in Ukrainian]

9. Perkatyi R. (2016). Obgruntuvannia kryteriiv, pokaznykiv ta rivniv sformovanosti samoosvitnoi kompetentnosti maibutnikh ofitseriv natsionalnoi politsii. [Substantiation of criteria, indicators and levels of formation of self-educational competence of future officers of the national police]. Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Vyp. 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_6_10. [in Ukrainian]
10. Pozhydaieva O.V. (2016). Skladovi profesiinoi kharakterystyky sotsialnoho pedahoha. [Components of the professional characteristics of a social educator]. Sotsialna robota v Ukraini: teoriia i praktyka. 1 (2). 66–72. [in Ukrainian]
11. Topol O.I. Zdoroviazberihaiucha kompetentnist yak skladova profesionalizmu sotsialnoho pratsivnyka. [Healthy competence as a component of a professional worker's professionalism]. URL : <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1/Topol.pdf>. [in Ukrainian]